

pre Planinske vestnike iz začetka tega stoletja, pa trideset let kasneje itd. Z nekaterimi vprašanji se planinska organizacija srečuje občasno od rojstva naprej. In to je lastno življenje.

Andrej Brvar

Razočaranje na Sinjem vrhu

Sem dolgoletni naročnik na Planinski vestnik, še dlje pa zahajam v vaše prelepe gore. Verjemite mi, številne lepe izkušnje me vežejo na Slovenijo. Zaradi tega mi je še teže pisati te vrstice. Vendar jih moram, saj sem prepričan, da bi vse skupaj bilo lahko drugače.

Hodili smo torej po delu slovenske transverzale od Predmeje do Sinjega vrha, kar je bilo za našo hčerko, ki se šele spoznava s svetom gor, popolnoma dovolj. Pred objektom na Sinjem vrhu sta se sončila dva človeka. Na običajen planinski pozdrav ni bilo odgovora, kar mi takoj ni dišalo po dobrem. Nato sem prebral na tabli, da dva dni v tednu ne obratujejo, kar je vsekakor nekoliko nenavadno, če se že ukvarjajo s kmečkim turizmom. Na nesrečo smo tja prišli prav na dan, ko niso delali. Ker je bila naša hčerka zelo utrujena in žejna, zaloge pijače pa so bile pri kraju, sem prosil, če vendarle lahko kupim kakšno pijačo, če so domači ljudje že tukaj, saj nas čaka še pot nazaj do avtomobila.

Na to je eden od ležečih ljudi jezno vstal in še bolj jezno pojasnil, da ne delajo in da ne morem nič dobiti. Vprašal me je, kako si sploh drznem priti na njegov prosti dan. Oprostite, prosim, sem pač mislil, da so planinci vedno dobrodošli, sem dejal. A sem se zmotil. Ne vem, ali sem mu prekinil spanec in sanje, vsekakor sem dobil občutek, da smo nezaželeni, kar je veljalo celo za klopi pred hišo. Že površen pogled skozi odprta hišna vrata je odkril kup umazanih kozarcev in praznih steklenic. Niti sledu ni bilo o pregovorni čistoči in redu slovenskih planinskih domov. Odšli smo z grenkim okusom in z žalostnim srcem.

Tisti človek bi se moral marsikaj

naučiti. Morebiti vsaj nekaj o planinski tradiciji svojih krajev, morda pa tudi o odnosu do utrujenih planincev, ki so na poti po dolgem odseku transverzale od Čavna do Javornikov. Za tistega, ki ima v svoji hiši transverzalni žig, bi morala to biti posebna čast, vendar hkrati tudi obveznost. Nisem prepričan, ali je tam izbran pravi človek. Oziroma: ko se spomnim na **Abrama** ali na **Medvedove** pod Javorniki, vem, da je ta gospod čista napaka, ena od redkih, na katero sem naletel v vaši lepi deželi.

Prisrčno vas pozdravljam!

Arsen Miletić
Reka, Hrvaška

P. S. Pišem Vam iz Ajdovščine, ker sem spet na počitnicah v Sloveniji.

iz planinske literature

Dr. Klement Jug 1898–1924

Gradivo pogovora ob stoletnici rojstva (Solkan, 4.12.1998)

Bogatejši smo še za eno delo s področja poznavanja naše preteklosti. Letošnjo pomlad je namreč izšel zbornik *Dr. Klement Jug, 1898–1924, gradivo pogovora ob stoletnici* (Solkan, 4. 12. 1998), ki ga je na 103 straneh uredil Jugov rojak, zgodovinar **dr. Branko Marušič**, izdali pa Goriški muzej in Založba Branko d.o.o. iz Nove Gorice ter Založništvo Jutro iz Ljubljane.

Poleg številnih člankov in umetniških obdelav osebnosti smo imeli Slovenci do sedaj pravzaprav dve temeljni deli o **Klementu Jugu**: knjigo z naslovom *Dr. Klement Jug* (založnik Dijaško društvo Adria Gorica, 1926), ki so jo spisali **Zorko Jelinčič** (pobudnik izdaje), **Franc Veber**, **Alma Sodnikova** in **Vladimir Bartol** (vsi dobri poznavalci Jugovega življenja in dela), ter leta 1956 pri Planinski založbi Slovenije izdano knjigo *Dr. Klement Jug, veliki slovenski alpinist* (avtorji **Zorko Jelinčič**, **Vladimir Kajzelj** in **Vladimir Bartol**). Zlasti prvo, delno pa

tudi drugo izdajo so pospremile burne in kritične razprave o Jugovi vlogi v razvoju filozofske misli in njegovem pionirstvu v slovenski alpinistiki.

Pričujoči knjižni dogodek ob Jugovem rojstnem jubileju je morda lahko spet povod za tehtanje različnih pogledov. Če so bila na straneh prve knjige čustva njegovih prijateljev ob tragični smrti opazna in je bila druga po tej plati že bolj umirjena, potem omogoča sedanja zaradi zadostnega časovnega odmika bolj kritičen pristop.

Poglavja v zborniku *Dr. Klement Jug 1898–1924* so razdeljena po naslovnih temah posameznih avtorjev.

Uvodničar in urednik Branko Marušič nas na notranji strani ovitka opozarja na to, da med številnimi planinskimi in drugimi pisci še vedno prihajajo na dan različne hipoteze o Jugovem »etičnem reformatorstvu«, pionirski vlogi v alpinizmu, posmrtnem vplivu na primorski antifašizem in naposled o vzgibih za njegovo skrivnostno smrt.

»Jug je na najboljši način izkoristil svoje stanje zatiranega Primorca v prvem povojnem obdobju, plezalca, ki je moral šele ustvariti slovenski alpinizem, in filozofa, ki je gradil svoj etični sistem, ki mu je pomagal v življenju, v katerem si je zadal nalogo narodnega buditelja in moralnega voditelja ljudstva.« Tako **Dušan Jelinčič** v svojem prispevku, v katerem slutimo odsev globoko občutenega odnosa njegovega očeta do Klementa Juga. Preko očetove pripovedi se je z Jugom posredno srečal tudi avtor sam in pravi: »Pri nas nismo imeli obešenih fotografij smejočih se obrazov ali uokvirjenih sorodnikov v slavnostnih trenutkih, temveč le njega, na kratko ostrizenega mladeniča s prodornim pogledom.« Tragična izguba najboljšega prijatelja je bila gotovo ena od nezacelejenih ran Zorka Jelinčiča. Navsezadnje ga je prav on nagovoril za prvo in skupno pot v gore.

Klementu Jugu je bilo najbolj vzvišeno nesebično tovarštvo v gorah. Kmalu je spoznal, da so stene in alpinistika odlično preizkuševa-

lišče za poskuse s človeško psiho. V razpravi **Toneta Strojina** z naslovom Filozofski nazori in etika dr. Klementa Juga nam spregovori tipični Jug: »Kdor hoče biti ponosen nase, ne sme biti majhen, tudi če ne doseže miru nikoli, razen ko pade.« Brezkompromisnost, silna volja po približanju k popolnosti in mladostna zagnanost obenem. Strojina pa v svojem prispevku med drugim govori tudi o smotru alpinizma z Jugovega vidika in se dotakne njegovega etičnega reformatorstva.

Klement Jug se je po končani gimnaziji (1919) odločil za študij filozofije z naravoslovjem kot stranskim predmetom. Prvotnemu cilju, z znanostjo koristiti svojemu narodu, se je že po prvih srečanjih s profesorjem **Vebrom** na ljubljanski univerzi odrekel in se – sam pravi kot »hladen filozof« – povsem predal znanosti. Značilno pa je, da se pri znanstvenem razmišljanju ni nikoli povsem odrekel praktičnim življenjskim izkušnjam v korist teoretičnih spoznanj. **Tanja Pihlar** v prispevku o Jugovi filozofski zapuščini ugotavlja, da je glavnina njegove filozofske zapuščine verjetno izgubljena, med drugim, žal, tudi doktorska disertacija. Zato danes ni možna celotna rekonstrukcija njegove filozofske misli. Poleg dveh objavljenih del v *Grudi in Odmevih* so še tri neobjavljene seminarske naloge, ki jih hrani rokopisni oddelek NUK-a v Ljubljani. Avtorica razčlenjuje prvo obdobje Jugovega filozofskega razvoja, ko še zvesto sledi Vebrovi misli, in drugo, ko stopi na lastno pot.

Igor Škamperle gleda na osebnost Klementa Juga kot filozofa, alpinista in njegov primorski rojak obenem. Meni, da je uveljavljal svojo etiko predvsem praktično, v mislih in dejanjih, zato je tudi svoji razpravi dal naslov »*Nenapisana Jugova etika*«. Znano je sicer, da se je v vprašanju etike tudi znanstveno ukvarjal, saj je v zapiskih zapustil zasnovo štiridelnega habilitacijskega dela za docenta z naslovom »*Etika*«. Škamperle ugotavlja, da je Jug, zvest iskanju absolutne resnice, omahnil prežgodaj, da bi na podlagi logike miselnega razvoja lahko sklepali o njegovih bodočih

usmeritvah. Pri oceni vpliva njegovih plezalskih dosežkov na slovensko alpinistiko daje miselno-etičnemu prispevku prednost pred tehničnim. Sklene z ugotovitvijo, da bi se Klement Jug nedvomno lahko razvil v vrhunsko osebnost evropskega kova.

Ervin Dolenc v svojem prispevku predstavlja različne poglede na Jugovo življenje in smrt, zlasti ob izdaji prve knjige leta 1926. **Josip Vidmar** je namenil svojo kritiko predvsem piscem te knjige, ki naj bi si po načelu »o mrtvih vse dobro« izbrali »lažji« in nefilozofski pristop. Posredno se je spotaknil tudi ob osebnost Klementa Juga in mu očital »*fakirstvo*«, »*rekorderstvo*« in nepristno askezo. Avtor navaja tudi **Rajka Ložarja**, ki je menil, da je nesreča Juga rešila groznejših spoznanj, ki bi jih spričlo svoje notranje razdvojenosti in doslednosti končal s samomorom. Protiutež tej uničujoči kritiki so bila Bartolova razmišljanja, ki je četrto stoletja po izdaji omenjene knjige sicer priznal pomanjkanje kritičnosti pri pisanju, vendar dodal: »*O šestindvajsetletnem fantu, ki se je ponesrečil v planinah, se vendar ne pišejo knjige, če ni bilo v njem ničesar, kar bi bilo omembe vredno.*« Zorko Jelincič je z opisom težkih razmer po rapalski pogodbi predstavil čas, ko so morali mladi primorski intelektualci spreminjati svoje življenjske načrte. Nasilno in bolešno prilagajanje novemu položaju je imelo za posledico brezbriznost do življenja, ta pa je bila povezana z ravnodušnim sprejemanjem vsakodnevnih nevarnosti. Dolenc se na koncu sprašuje, kakšno vlogo bi lahko odigral Jug, če bi mu mladostno pretirano doslednost in zagnanost uspelo prerasti.

Ali je za prisposodobu Jugove življenjske poti in njenega zaključka značilno »*letenje s stene v nebo ali padec z vrha na dno*«? To je obenem tudi naslovno vprašanje literarno-zgodovinskega prispevka **Loredane Umek**, ki razpravlja o besednih upodobitvah njegove osebnosti. Najgloblja razsežnost alpinizma temelji pravzaprav »*na nenehnem, nostalgичnem hrepenenju po nedoseženem cilju, ki pa se v bi-*

stvu nenehno izmika«. Slovenci smo z gorništvom prežeti, zato nam je bila taka podlaga tudi za literarno ustvarjanje vedno dovolj velik izziv. Naša bera s tega področja je bogata, kar velja tudi v primeru Klementa Juga. Alpinizem je eden od načinov za doživljanje in uresničevanje svoje lastne svobode, podlaga v iskanju življenjske izpopolnitve in človeške pokončnosti. Dvom pa vedno lahko obstaja. Zato se skupaj z avtorico lahko tudi vprašamo, ali se Jugov tragični konec morda ne oglašajo bolj »*kot bolesten klic človeka, ki je podlegal sam svoji samovoljni in nenavadni naravi*«.

Klement Jug ostaja v marsičem še vedno uganka. Mit, ki je oblikoval tudi obraz povojne generacije. Skupaj s **Tumo** je temeljni steber filozofske zgradbe slovenskega alpinizma in pokončen človek. Naš maloštevilni narod je take ljudi zlasti ob vihmih zgodovinskih preizkušnjah vedno potreboval. Takšne razmere so narekemale morda tudi pretirano poveljevanje njegove osebnosti, ki ga je čas že skoraj povsem ublažil. Jugova pojava in vedenje o njem prestopata ob prelomu tisočletja v nekakšen nesmrtni spomin samobitnosti in samozaveesti našega naroda. Torej gre bolj za »*letenje s stene v nebo*« kot za »*padec z vrha na dno*«. Pričujoči zbornik nam še vedno pušča dovolj prostora za ugibanja, kar je morda celo prav. Tako nam v duhu urednikovega napotila ostaja izziv, da bi z izdajo znanstvene monografije o Klementu Jugu, ki je še nimamo, razrešili marsikatero vprašanje.

Zarko Rovšček

Tomazinov koledar

»*Prelesti 2000 – Življenje svetlobe*« je zapovrstjo že tretji koledar vrhunskega alpinista, zmajarja, jadralnega padalca, pisatelja in pesnika, zdravnika **Iztoka Tomazina**, ki posrečeno združuje osebno doživetje, pesniško in filozofsko misel ter umetniško fotografijo. Koledar sestavlja dvanajst velikih in dvanajst majhnih fotografij s tematiko gorskega sveta, ki nikakor niso zgolj naključne ilustracije na koledarju, ampak skrivajo v sebi dvojni po-